

**Slusemester m.m.
Adser Pedersen Kjærgaard
1843-1907**

Adser Pedersen Kjærgaard bliver født d. 23. juli 1843 på Sønder Klitten, som søn af Indsidder og Fisker Peder Christian Kjærgaard og hustru Johanne Kirstine Adserdatter og døbes d. 13. august i Husby Kirke. Ved barnedåben bar pigen Johanne Christensdatter fra Lundager barnet og fadderne var Huusmand og Skipper J. Kjergaard, Gårdmand Iver Chr. Andersen Klit, Hsmd: Jens Christian Klit og Pigen Johanne Madsdatter i Huusbye ? og Kirstine Christensdatter Bank.

Folketællingerne for 1845 er ikke bevaret for Husby Sogn; men i 1850 finder vi ham i Græm Bye, som ældste hjemmевærende barn af Peder Chr. Jensen Kjærgaard og hustru Johanne Kirstine Adserdatter. Faderen på 47 år, født i København, er husmand og fisker og moderen der er født i sognet er 40 år. Yderligere er der en bror Johan Martin på 6, og søstrene Jenssine Christiane og Ane på henholdsvis 3 og 1 år. Den ældre bror Jens opholder sig hos bedsteforældrene på Husby Klit.

Adser Pedersen (Kjærgaard) er kun set én gang i forbindelse med Klitskolen, da han som 9 årig i 1854 ankommer fra hovedskolen i Husby d. 25. april og atter afgår d. 8. oktober. Han ser således ud til, at have tilbragt sommeren hos bedsteforældrene. Ved omtale af vinterskolen 1854-55 siger Niels Iversen Klit, at bedsteforældrene nu må være flyttet til Vester Husby.

I folketællingen 1855 finder vi atter Adser i Græm By. Nu storebror Jens på 15 år også hjemme og der er kommet en søster Inger Marie på 3 år til.

Søndag efter Påske, 1858 konfirmeres Adser Pedersen Kjærgaard i Husby Kirke. Han opholder sig hjemme i Græm. Skudsmål: God Kundskab, God Opførsel og han er vaccineret d. 8 Octbr 1843 af Poul Smed.

Afgangslisten for Husby viser Adser's sommerarbejde. Det ser ud til, at han som mange på Husby Klit arbejdede ved forårsfiskeriet, hvorefter man søgte væk fra sognet over sommeren. Adser rejser som 16 årig fra sognet d. 23. juni 1859 for at arbejde som tjenestedreng i Vilberg og returnerer d. 6. april 1860, formodentlig for at hjælpe til med forårsfiskeriet, da han allerede rejser til Ribe marked d. 4. juni 1860 og returnerer fra Hoist, d. 29 september. Tilsvarende rejser han d. 4 juni 1861, efter forårsfiskeriet, til Ribe marked og returnerer fra Hatting d. 28. september. I 1862 er målet også Ribe marked; men afrejsedatoen d. 5. juni og han returnerer fra Ratzholm d. 28 september og endelig rejser han d. 20. Juni 1864 til Sønderjylland og returnerer d. 29. september fra Visby.

Han er ikke fundet i folketællingerne for 1860; men i 1870 bor den 26 Slusmæster Adser Petersen Kjærgor i Thorsminde hos Magetenter Jepe Hansen Høiberg fra Hollemstrand.

Den 20 Februar 1872 vies Slusemesteren Adser til Pigen Elisabeth Marie Svenningsen, født i Nørre Bork. Hendes far er afdøde sømand Svenning Lavridsen og moderen er Ane Johanne Povlsdatter, der bor ved Thorsminde. Forlovere var Povl Adsersen (hans morbror) og Jens Pedersen Kjærgaard (hans storebror).

Parret flytter ind i slusemesterboligen, som ligger til højre for slusen på billedet fra 1872. Billedet er efter signaturen malet af Carl Baagøe; men da han på samme tid har et tryk i Illustrerede tidende (faktaboksen om udtørringen af Nissum Fjord) kunne det tyde på, at dette har været forlæg for ham selv eller en anden der har lavet maleriet.

Slusemester m.m.
Adser Pedersen Kjærgaard
1843-1907

Ved folketællingen i 1880 har parret den 3-årige søn Peder Kristian og huser den 20-

årige Skolelærer Jens Kristian Aaberg

De kommende år har været turbulente for familien, når man ser beskrivelse af historien for udtørringen af Nissum Fjord.

Selve bebyggelsen lå meget lavt og spredt, og ved højvande i fjorden eller ved digebrud kunne husene sættes under vand - dog undtagen Adser Kjærgaards og Kristian Isaksens, som lå noget højere. Der holdt så de andre familier til, indtil vandstanden var blevet normal. En gang steg vandet så meget, at det stod op i vandgryden på komfuret, og gulvbrædder sejlede rundt i stuen.

Der har været ca. et halvt hundrede mand beskæftiget ved anlægget af slusen, og nogle er blevet og har bosat sig, således bl.a. Adser Kjærgaard og Kristian Isaksen. Ernæringsmulighederne var blevet små

efter indæmnings- og slusearbejdet var ophørt, og derfor blev fiskeriet taget i brug.

I slutningen af 1800-tallet var stedet kun et meget lille fiskerleje med 7-8 familier, og på Bøvling Klit omtrent det samme antal. Alle ernærede sig ved fiskeri i fjorden og på havet, samt af lidt fåreavl. Fårene græssede i klitterne. Nogle enkelte af beboerne havde købt sig et engareal, så de kunne holde én eller to køer; der kunne så kærnes smør, og de kunne få mælk til børnene; de var alle børnerige familier med 8-14 børn hver.

Ved folketællingen i 1890, kan vi se, at Adser's familie i de forløbne 10 år er udvidet med yderligere 5 børn. Flokken består nu af Peder Kristian på 13 år, Ane Kirstine på 8, Johanne Kirstine på 6, Svenning på 5, Maria på 3 og Kristiane på

**Slusemester m.m.
Adser Pedersen Kjærgaard
1843-1907**

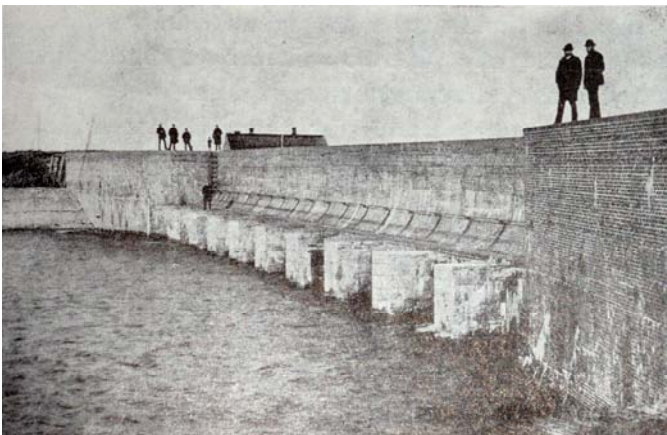
2 år. Adser har ikke længere noget udkomme af slusen og hans næringsvej er opgivet til fisker.

Om det har var den meget turbulente tid, de mange børnefødsler eller andet vides ikke; men Elisabeth Marie Svenningsen afgår 37½ år gammel, ved døden d 19 marts 1890 og begravnes d. 26. kun 2 dage før amtets beslutning om at genåbne det gamle udløb.

Adser er nu ene med den store børneflokk og har nok set sig om efter en ny kone snarest muligt. Som senere folketællinger viser får han i første omgang en

husbestyrerinde. Den 21. oktober 1892 bliver han gift med denne, som hedder Ane Kirstine Jensen og er fra Vedersø. Hun nedkommer med deres førstefødte søn Jens Bjerg Kjærgaard d. 12. december 1892. Husbestyrerinde opgaven har således udviklet i forhold til udgangspunktet. Sønnen Svenning omtales fra folketællingen 1901 og frem som plejesøn af Laust og Ane Bjerger i Bjergehuse.

Jvf nedenstående billeder med slusemesterboligen i baggrunden, fra 1896, kan slusen dog ikke altid have været fuldstændigt tilsandet:

Børnene gik i skole dels i "klitskolen" - den lå omtrent midt på Bøvling Klit - og dels i et udhus ved Adser Kjærgaards ejendom - den lå tæt ved slusen. Lærere var som regel en seminarist, og han boede i "klitskolen", men der har dog også været lærere, hvis hele uddannelse var et ophold på en højskole eller en efterskole. Der var undervisning hver anden dag i "klitskolen" og hver anden dag i "A mind", og læreren måtte så hver anden dag gå de ca. 3½ km til Thorsminde i al slags vejr. Der var ingen vej; vognene kørte i engene tæt in til klitterne, men lærere og posten, der kom fra Fjaltring, holdt en sti vedlige oppe i klitterne. Komfirmander gik til præsterne enten i Fjaltring eller Husby.

Ved folketællingen i 1901 står Adser som bådebygger og ingen af børnene fra første kuld er hjemme. Det oplyses desuden, at Ane Kirstine er tilflyttet sognet i 1892. Foruden den førstefødte Jens er der senere tilkommet en Kristian Elias Kjærgaard i 1899 og yderligere er der en 9 årige tjenestepige Mariane i husstanden.

Selskabet "The Nissum Fjord Company" sælger i 1904 slusen, slusemesterboligen og de tilstødende klit- og englodder matr. nr. 10, 11, 12a, 12b og 13 af Klitenge, Sdr. Nissum Sogn til den tidligere slusemester Adser Kjærgaard. Salgssummen var ialt 700 kr.

**Slusemester m.m.
Adser Pedersen Kjærgaard
1843-1907**

Ved folketællingen i 1906 er Adser anført som tømrer og husmand. Børneflokket er udvidet med endnu en lillebror, Sven Martin, som er født i 1902.

Adser Pedersen Kjærgaard døde d. 7. Maj 1907 i en alder af 63 år og står opført som gift tømrer, opsynsmand ved redningsvæsenet og husejer ved Torsminde i S. Nissum Sogn, Ulfborg

Herred. Yderligere oplyses det, at han var gift for anden gang gift med Ane Kirstine Jensen ved Torsminde og blev begravet af Sognepræst Nielsen fra Husby.

Adser's funktion ved redningsvæsenet må have været i nogle år, selv om funktionen ikke nævnes i folketællingen i 1906, da nedstående billede skulle stamme fra 1905.

Rakethus og raketudskydningsapparat ved Thorsminde. Adser Kjærgaard i forgrunden. Foto 30.10.1905.

Redningsvæsenet blev oprettet i Thorsminde i 1882 med en roredningsbåd og et raketapparat, men hestekraften til at køre båden til havet skulle leveres fra gårdene i Fjaltring, da der ingen heste var i Thorsminde, og der skulle mindst to spand svære heste til hver gang, da der krævedes 4 heste til at trække redningsbåden gennem klitterne.

Ved den efterfølgende folketælling i 1911 ernærer Ane Kirstine Kjærgaard i Kjærgårdhus ved landbrug og sønnen Jens Bjerg, er fisker. Både Kristen Elias og Svend Martin står opført som børn. Det oplyses i øvrigt, at Ane Kirstine er tilflytter sognet fra Sønder Nissum i 1890, hvilket kunne tyde på, at hun straks er tiltrådt stillingen som husbestyrerinde hos Adser efter hans første kones død.

**Slusemester m.m.
Adser Pedersen Kjærgaard
1843-1907**

Ved folketællingen i 1916 ernærer Ane Kierstine sig fortsat af landbrug og hun er sat til en indkomst på kr 600 og en formue på kr 1.000. Pålignet statskat kr 0 og kommuneskat kr. 2,00. Eneste hjemmевærende barn er Svend Martin. Af tillægslisten fremgår det, at Jens Bjærg er fisker og har midlertidigt ophold i Korsør.

Ved folketællingen i 1921 opføres Ane Kjerstine som husmoder og sønnen Jens Bjerg som fisker.

Ved folketællingen 1925 bor sønnen Kristen i Matr no 13 med kone og barn. Ane Kirstine som er husmoder, bor sammen med sønnerne Jens Bjerg og Svend Martin, der begge er fiskere.

Ved folketællingen i 1930 står Jens som husejer af fisker og Ane Kirstine som Enke. Yderligere er der en husassistent, Amande Emilie Andersen Kjærside fra Flønder sogn. Endelig har vi Kristian Elias med hustru Anna Kirstine Margrete, født i Flønder sogn, samt deres døtre Dora og Vera

Den 30. december 1931 udånder Ane Kirsten i Thorsminde og begravet d. 6. januar 1932. Hun anføres som aftægtsenke af Thorsminde, født i Vedersø Sogn, Hind Herred 1859, 15. Februar, og datter af Gaardejer Jens Christensen Thorup og Hustru Sara Nielsdatter, gift 21-10-1892 i Sdr. Nissum Kirke med Enkemand, Tømrer Adser Pedersen Kjærgaard, der døde sm. Sted 30-4-1907, ? ? ? Thorsminde. 72 Aar (15-2-59). Begravet af Sognepræsten. Skifteretten i Lemvig Attest af 2. Januar.

Referencer

<http://www.thorsmindehavn.dk/slusens-historie.html>

Dam, N.J. 1969. Thorsminde. Fra et beskedent fiskerleje til en moderne fiskerihavn. Hardsyssels Årbog, 95-104. Historisk Samfund for Ringkøbing Amt.